

և և մահու պայքարի մէջ է Պաղտատի Խա-
լիֆայութեան հետ :

Այժմ դարձեալ Տարարին է որ կը
պատմէ :

Հարուն ալ-Ռաշիդ Խալիֆային որդին՝
ալ-Մամուն, որ երկար ատեն կռուեցաւ
Բարակի դէմ՝ կը մեռնի, և իր տեղ Խա-
լիֆա կ'ըլլայ իր եղբայրը՝ ալ-Մուտա-
զիմ, 833ի Օգոստոս 10ին :

Այս ալ-Մուտազիմ Խալիֆան կը կոչ-
ուէր Ապու Իսհակ, և այս անուամբ ծա-
նօթ էր Վարդան պատմիչին, որ կը գրէ .
«Մեռաւ Մամուն, և առ գիշխանութիւնն
Արուսահակ եղբայր նորա» (էջ 79) :

Ալ-Մուտազիմ հաղիւ 835ին կրցաւ իր
ուշադրութիւնը դարձնել Բարակի վրայ :
Տարարի կը գրէ որ այդ տարի՝ ալ-Մու-
տազիմ Բարակի դէմ զրկուած բանակին
հրամանատար նշանակեց ալ-Աֆշին Հայ-
տար իպն Քաուս, մեր պատմիչներուն
Ափշինը, որ 835ի Յունիս 3ին Պաղտատի
մօտ բանակեցաւ, անկէ դէպի Բարդանդ
ճամբայ ելլելու համար : Բարդանդ՝ թաւ-
րիզէն հիւսիս-արեւելք՝ Ատրպատականի
մէջ կը գտնուէր, Արդէբիլէն 14 փարսախ
հիւսիս : Բարակ այդ կողմերը կը գտնուէր
817էն ի վեր, և կեդրոն ընտրած է ալ-
Բադ քաղաքը, որուն գաւառը Ատրպա-
տականի և Արանի (Աղուանք) մէջ կը
գտնուէր, սահմանակից Արաքս գետին :
Ալ-Մուտազիմ, իր զահակալութեան ըս-
կիզրն իսկ, Արդէբիլ զրկած էր Ապու Սա-
յիտ Մուհամադ իպն ալ-Եուսուֆը, որ
Բարակէն քանդուած ամբողջիւնները,
Արդէբիլի և Զանճանի միջև, վերստին
կառուցուին և ճամբան պահակ դրուի :
Ապու Սայիտ, ինչպէս նաև ուրիշ արար
հրամանատար մը՝ Մուհամադ իպն ալ-
Բայիտ, ըստ Տարարիի, նախնական յա-
ջողութիւններ ունեցան Բարակի այս ու

այն հրամանատարներուն դէմ, թէև Ես-
պուպի համաձայն չէ Տարարիի :

Երբ ալ-Աֆշին Բարդանդ հասաւ, Բա-
րակ դեռ խոշոր սպանալիք մըն էր Խա-
լիֆայական տիրակալութեան այս կող-
մերը : Երկիրը անհանդարտ, ճամբաները
սլտանգաւոր, ապահովութիւնը անոյ :
835ին ալ-Աֆշինի և Բարակի միջև ընդ-
հարում մը տեղի ունեցաւ : Տարարիի հա-
մաձայն, Բարակ պարտուեցաւ և 1000ի
չափ սպաննուած տալէ վերջ՝ Մուզան ա-
պաստանեցաւ, հաւանաբար դարձեալ Ա-
մարաս : Նոյն տարին ալ-Մուտազիմ օլ-
նական ոյժ զրկեց և բանակին համար՝
դրամ՝ ալ-Աֆշինի թուրք հրամանատար
Բուդա ալ-Գարիբի (Երէց) հետ :

Վերջապէս երկար ճգաւ մարտնչումը
ալ-Աֆշինի և Բարակի միջև : Մենք հոս
չենք ուղեր Տարարիի տուած երկար ման-
րամանութեանց արձաղանդ ըլլալ : Վեր-
ջապէս յուսահատ դիմադրութենէ մը
վերջ՝ Բարակ կը պարտուի, իր հետե-
ւորդներուն բանակը կը ջարդուի ու կը
ցրուի, և ինք մագապուրծ կ'ըլլայ, և
ինչպէս որ Տարարիի իմ տուած թարգմա-
նութեանս սկիզբի մասին մէջ տեսանք,
Բարակ իր երկու եղբայրներուն՝ Ապու Ալ-
լահի և Մուալիխայի, իր մօր և մէկ կնոջ
Իրնա ալ-Քալանդանիայի հետ Հայաստան
(Սիւնիք) կ'ուզէ ապաստանիլ և այդ ուղ-
ղութեամբ ճամբայ կ'եւլէ, հաւանաբար
անկէ ալ Բիւզանդիոն ապաստանելու հա-
մար :

Իպն Խարուն Բարակի հետ փախչող
կնոջ մասին չի խօսիր : Ոչ ալ Տարարիի
տուած անունը մեզ կը լուսարանէ թէ
Բարակի կիներէն ո՞րն է որ այս պատիւին
կ'արժանանար : Կարելի է խորհիլ որ այս
Իրնա ալ-Քալանդանիան ըլլար նոյնիսկ
Վասակ Սիւնիի աղջիկը, որուն հետ ա-
մուսնացաւ Բարակ, որ կրնար Սիւնիքի
մէջ իր ամուսնոյն փրկութեան օժանդակ
ըլլալ :

Մենք տեսանք որ Բարակ և իր ձեղբայր-
ները, մայրը և կիներ, իրենց հետեւորդ-